



Nieuwsbrief Leren

83

Lieven Coppens

Dit privé-initiatief wil op een onderbouwde manier informatie geven over actuele onderwijsthema's. Standpunten die hier worden ingenomen zijn uitsluitend deze van de auteur zelf en kunnen dan ook in geen enkel opzicht toegeschreven worden aan welbepaalde organisaties of onderwijsnetten en/of onderwijskoepels. De auteur streeft er naar alle standpunten grondig en wetenschappelijk te onderbouwen. Een duidelijke bronvermelding laat iedereen toe om alles te controleren.

Voorwoord

De drieëntachtigste nieuwsbrief is klaar. De afgelopen periode was het voor mij door omstandigheden zeer druk. Ik kon hem nu pas afwerken. Vandaar een decembervoorwoord in de nieuwsbrief die bedoeld was voor november.

Intussen is de onderwijswereld niet blijven stilstaan. Zo kwam ik via een betrouwbare bron te weten dat ook de *dringende beleidsmaatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften*¹ waarschijnlijk een stille dood zullen sterven. Deze maatregelen werden, zoals iedereen wel weet, door de huidige minister naar voren geschoven als antwoord op het afblazen van het leezorgkader. Als dat zo is – en ik hoop van harte dat mijn bron het dit keer mis heeft – dan zijn deze leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften er nog slechter aan toe dan voordien.

Voor wie zich nog afvraagt of mijn uitspraken in de eenentachtigste nieuwsbrief in verband met het afblazen van het leezorgkader wel gegrond waren, nog even dit. Zonder er veel moeite voor te doen heb ik de standpuntennota's van de twee resonantiegroepen² in mijn bezit gekregen. Meer zelfs, per opmerking staat er op aangegeven wie van de deelnemende organisaties ermee akkoord ging. De rest spreekt voor zich.

Maar goed, intussen kunnen we ons vergapen op het plan van onze minister om vijfduizend Nederlandse leerkrachten naar Vlaanderen te halen. Let wel: deze zijn meer dan welkom. Maar zoals Johan Vanderhoeven³ terecht opmerkt:

Het grootste probleem is dat veel jonge leerkrachten er na een paar jaar mee ophouden. Als je dat niet oplost, ben je die Nederlanders ook zo kwijt⁴.

Maar goed, dit is het zoveelste plan van deze onderwijsminister. Als het zijn bedoeling was om nog maar eens de media te halen, dan is hij daar zeker in geslaagd. Nu is het nog de vraag of er dit keer wel iets van komt. Zijn termijn van vier jaar is zeer snel aan het slinken. En daarna moeten er nog twee zaken gebeuren:

- één Vlaamse ex-onderwijsminister ruilen voor 5000 Nederlandse leerkrachten, op voorwaarde dat we niet moeten bijbetalen;
- één Vlaamse ex-partijvoorzitter, die een bekwaam onderwijsminister wegens *te intelligent* – want geef toe, dat was de échte reden - heeft opzijgezet, voor het leven royeren. Er zijn politici die in het verleden moesten vertrekken omwille van zaken waarbij ze niet rechtstreeks betrokken waren. In dit geval gaat het niet alleen over politieke maar ook over persoonlijke verantwoordelijkheid.

Ik heb gezegd ☺.

Lieven

[2011-12-17]

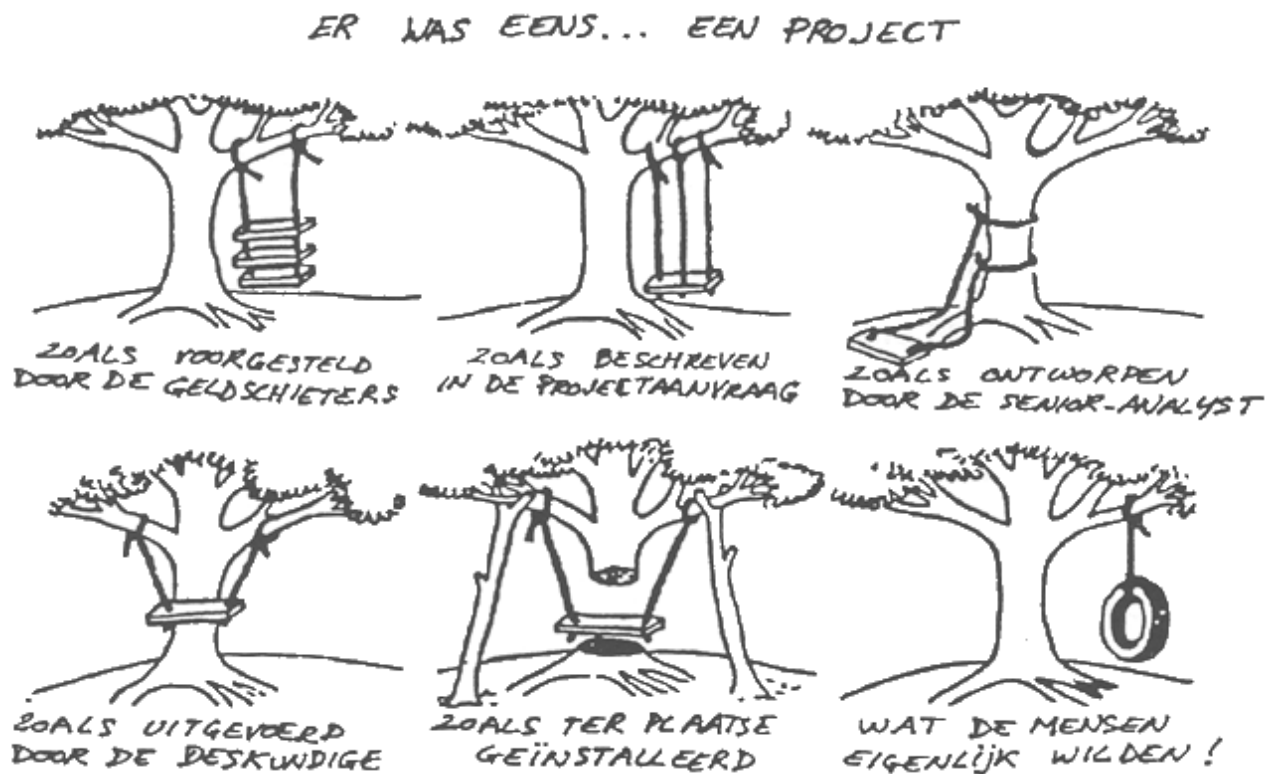
¹ Zie hiervoor: http://www.klasse.be/vandaag/files/file/20110906_TerugkoppelingResonantiegroepen.pdf.

² Zie mijn artikel 'Requiem voor een leezorgkader' in <http://users.skynet.be/lieven.coppens/nieuwsbrief081.pdf>.

³ Johan Vanderhoeven is departementshoofd lerarenopleiding aan de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (KHBO).

⁴ Dagblad *Het Nieuwsblad*, 17 december 2011, blz.4.

Mutatis mutandis? De geschiedenis van het leerzorgkader



Even dacht ik er aan om aan deze cartoon een omgehakte boom toe te voegen, met als onderschrift: *Wat de mensen uiteindelijk kregen.*

Over de zin en onzin van verschillende namen voor leerproblemen

Op het onderwijsdagboek van John W. Lloyd las ik een opmerkelijk¹ artikel over het onderbrengen van leerproblemen in verschillende subtypes (etiketten). Zonder er het nut van te ontkennen, maakt hij hierbij enkele belangrijke kanttekeningen. Ik zet ze hier voor jullie op een rijtje:

- Het begrip *leerprobleem* is een containerbegrip. Er zijn dus automatisch subtypes (dyslexie, dyscalculie, ...). Op zoek gaan naar deze subtypes, enkel en alleen om ze beter te begrijpen, is niet voldoende.
- Het onderzoek naar de verschillende subtypes van leerproblemen krijgt maar waarde naarmate het bijdraagt tot de kwaliteit van de hulpverlening aan personen met een leerprobleem. Met hulpverlening bedoelt hij zowel een betere instructie als een beter onderwijsbeleid. Tot nu toe is het zo dat het resultaat van dit onderzoek niets meer oplevert dan het aantonen van het belang van de goede en krachtige instructiemethodes die men eigenlijk al gebruikt: studenten, of ze nu leerproblemen hebben of niet, moeten de krachtigste leeromgeving krijgen die men kan aanbieden. Het gaat hier over een leeromgeving die op termijn de beste resultaten voor de meerderheid van de studenten verzekert.
- We moeten binnen deze krachtige leeromgeving regelmatig de vorderingen van de studenten op inhoudelijk en sociaal vlak volgen. Indien we studenten opmerken die geen gelijke tred houden met de vorderingen die succes voorspellen, moeten we zonder aarzelen extra hulp voor hen voorzien zoals extra herhalingen, aanvullende en ondersteunende materialen, kleinere groepen en dergelijke meer. Hen moeten we van meer nabij blijven volgen.

¹ Zie: <http://ldblogger.com/2011/07/25/subtyping-ld/>

Deze opmerkingen houden steek. Wie alle sticordiplannen op de Sticordibank¹ naast elkaar legt, merkt onmiddellijk op dat veel van de voorgestelde stimulerende, compenserende en dispenserende maatregelen telkens weer terugkomen, ongeacht het leerprobleem waarvoor ze gelden. Deze maatregelen vallen eigenlijk samen onder de noemer van de goede en krachtige instructiemethodes die men al zou moeten gebruiken. Misschien is dit inderdaad de stap die we moeten (durven) zetten: de stap naar het verhogen van het compenserende, remediërende en dispenserende vermogen van de algemene didactiek en instructie in de klas. Eerder dit dan het tijdsintensief opstellen van individuele handelingsplannen die elkaar grotendeels overlappen. De individuele handelingsplannen kunnen dan veel korter en veel duidelijker opgesteld worden in termen van de extra noden van het specifieke kind in zijn specifieke situatie.

Bis repetita placent: over huiswerk en leerproblemen

Soms is het nuttig om iets tweemaal te herhalen. Deze spreuk van Horatius leekt me hier zeker gepast. Omdat we de dingen die hieronder staan eigenlijk al doen en het goed is ze af en toe bewust onder de aandacht te brengen. Dit overzicht vond ik in een artikel van een zekere Cynthia Warger². Ik las het voor jullie met onze onderwijscontext in het achterhoofd.

Het uitgangspunt van dit artikel is dat huiswerk in belangrijke mate kan bijdragen tot het schoolsucces. Ook voor leerlingen en studenten met leerproblemen. Maar net zoals deze laatsten aangepaste instructie nodig hebben, hebben ze ook nood aan aangepast huiswerk. In dit artikel bespreekt de auteur enkele strategieën waarvan wetenschappelijk onderzoek aangetoond heeft dat ze werken. Het zijn de volgende:

- Duidelijke en geschikte opdrachten geven;
- Het huiswerk aanpassen voor de leerling ermee naar huis gaat;
- Basale studievaardigheden aanleren en een huiswerkkalender gebruiken;
- Zorg voor een heldere communicatie tussen school en thuis.

Duidelijke en geschikte opdrachten geven doe je door:

- ervoor te zorgen dat de leerlingen en hun ouders goed geïnformeerd zijn over de visie van de school over niet gemaakt of te laat ingediend huiswerk en mogelijke aanpassingen;
- een huiswerkrouetine vast te leggen bij het begin van het schooljaar;
- huiswerk te geven dat de leerling aankan;
- huiswerk te geven in kleine hoeveelheden;
- het huiswerk zeer duidelijk uit te leggen;
- het huiswerk op het bord te schrijven en daarop te laten staan tot het moet afgegeven worden;
- de leerlingen geregeld te herinneren aan de datum waarop het huiswerk moet ingediend worden;
- het eigen huiswerk te coördineren met dat van eventuele andere leerkrachten om overbelasting van de leerling tegen te gaan;
- huiswerk op te geven aan het begin van de les;
- huiswerk in verband te brengen met wat er in de klas geleerd werd of hoe men de inhoud van het huiswerk in het dagelijkse leven kan gebruiken;
- uit te leggen hoe men het huiswerk moet maken en aanwijzingen neer te schrijven op het bord;
- leerlingen aan het huiswerk te laten beginnen in de klas, te controleren of ze het huiswerk begrijpen en te helpen als de nood zich voordoet;
- leerlingen te laten samenwerken aan het huiswerk.

Het huiswerk kun je ook aanpassen vooraleer de leerling ermee naar huis gaat. Dit doe je door op voorhand na te gaan waarmee de individuele student geholpen is en wat zijn betrokkenheid, begrip en leermotivatie bevordert. Het gaat dan over:

¹ Zie hiervoor: <http://sticordibank.wikispaces.com/>.

² WARGER, C., *Five Homework Strategies for Teaching Students With Learning Disabilities*. Je vindt het volledige artikel op <http://www.ldonline.org/article/202/>.

- het voorzien in bijkomende individuele huiswerkinstructie;
- het huiswerk van de leerling van meer nabij volgen;
- het toestaan van andere antwoordmogelijkheden (bijvoorbeeld het huiswerk niet schriftelijk laten maken maar laten inspreken);
- het aanpassen van de hoeveelheid huiswerk;
- het aanpassen van het aantal keren huiswerk;
- het aanpassen van de evaluatiecriteria;
- het voorzien van een medeleerling als begeleider bij het huiswerk.

De auteur geeft terecht aan dat men bij dergelijke maatregelen altijd moet nagaan wat de leerling, zijn ouders en eventueel andere leerkrachten hierover denken. Als zij deze maatregelen niet bevredigend en/of aanvaardbaar vinden, is de kans klein dat ze deze effectief zullen toestaan en/of gebruiken.

De basale studievvaardigheden zijn eveneens belangrijk. Leerkrachten kunnen de nauwkeurigheid en de afwerking van het huiswerk gevoelig verbeteren door deze expliciet in de klas en bij de ouders ter sprake te brengen. Het gaat dan onder andere over:

- het zoeken en handhaven van een vaste plaats in huis, vrij van prikkels, om het huiswerk te maken;
- het geordend bij de hand hebben van alle materialen die men nodig heeft om het huiswerk te maken;
- het voorzien van voldoende tijd om een activiteit uit te voeren en de tijd strak te bewaken;
- het beschikken over goede nota's
- het maken van een stappenplan om meervoudige opdrachten op de juiste manier af te werken;
- het ontwikkelen van een instelling om alle huiswerk eerst na te kijken op nauwkeurigheid en volledigheid alvorens het in te dienen;
- het weten waar men terecht kan voor hulp indien nodig;
- het tijdig afgeven van huiswerk;
- het gebruiken van een huiswerkkalender waarop niet alleen aangegeven staat waarop de taken klaar moeten zijn, maar die men ook gebruikt als planningsinstrument en communicatiekanaal naar de ouders toe.

Een heldere communicatie tussen school en thuis kun je waarborgen door:

- ouders een aantal suggesties te geven over de manier waarop ze hun kind bij het huiswerk kunnen helpen;
- ouders frequent schriftelijk feedback te geven over het huiswerk van hun kind;
- Informatie uit te wisselen met collega's over de sterke en zwakke kanten van een leerling.

Je moet iedere dag tien minuten met jouw kind ...

In de vorige nieuwsbrief deed ik een oproep om mij voorbeelden van een goede praktijk te bezorgen in verband met de manier waarop je als school ouders kunt duidelijk maken wat *tien minuten met jouw kind lezen* concreet inhoudt. Prompt kreeg ik een aantal mooie voorbeelden toegestuurd. Ik ben deze aan het verwerken en zal ze binnenkort op de Sticordibank plaatsen. Andere voorbeelden blijven vanzelfsprekend welkom.

Terwijl ik deze voorbeelden verwerkte, maakte ik bij mezelf de bedenking dat 'elke dag de tafels oefenen' een andere vage opdracht is die ouders soms meekrijgen. Dat dit meer is dan gewoon de tafels zo snel mogelijk leren papegaaien, is voor ons duidelijk. Maar hoe breng je dat aan bij de ouders? Ik ben ervan overtuigd dat er ook hiervan voorbeelden van een goede praktijk bestaan. Ook voor deze wil ik een rubriek aanmaken op de Sticordibank. Ik plaats jouw voorbeeld er dan graag bij.